

STADSODLING PÅ ALLMÄN PLATS I MALMÖ

– strategi för organisation, finansiering och drift

Datum: 2016-09-21

Ansvarig: Petra Elmquist/ Sten Göransson

Förvaltning: Gatukontoret

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
2. Varför stadsodling?	6
<i>Stadsodling en modell för verksamhetsutveckling</i>	6
<i>Vad är en Stadsdelsträdgård?</i>	7
<i>Varför behövs koordinatörer?</i>	7
<i>Vilka ytor finns?</i>	7
<i>Vad är långsiktig hållbarhet?</i>	8
3. Nuläge	9
<i>Slottsträdgården</i>	9
<i>Terrasserna</i>	9
<i>Folkets Park</i>	9
<i>Enskifteshagen</i>	9
<i>Beijsers Park</i>	10
<i>Hyllie</i>	10
<i>Ögårdsparken</i>	10
<i>Gullängen bygglek</i>	10
<i>Augustenborgs torg</i>	10
<i>Stora Lekan</i>	10
4. Vision, syfte och mål	11
<i>Vision</i>	11
<i>Syfte</i>	11
<i>Mål</i>	11
<i>Effekt mål</i>	11
<i>Leveransmål</i>	11
5. Strategi	12
<i>Anlägg stadsdelsträdgårdar</i>	12
<i>Anställ stadsodlingskoordinatörer</i>	12
<i>Identifiera platser</i>	13
<i>Avsätt resurser</i>	13
<i>Utveckla kontakt med allmänheten</i>	13

6. Organisation.....	15
<i>Projektledare</i>	<i>15</i>
<i>Förvaltningsöverskridande arbetsgrupp.....</i>	<i>15</i>
<i>Referensgrupp.....</i>	<i>15</i>
<i>Nätverk.....</i>	<i>15</i>
<i>Kontakter med universitet och högskolor</i>	<i>16</i>
7. Finansiering.....	16
8. Tidplan.....	<u>17</u>
9. Beslut.....	17
10. Risker	17
11. Referenser.....	<u>18</u>

1. Inledning

I augusti 2014 beslutade Tekniska nämnden att anta **Program för odling på allmän plats i Malmö stad**. (bilaga) Syftet med programmet var att utarbeta riktlinjer för hur odlingsinitiativ och förfrågningar om odling på kommunens mark kan hanteras (särskilt odling på allmän plats).

I programmet (s.27-28) finns även ett avsnitt om förslag på hur en mer målinriktad satsning på odling i Malmö skulle kunna se ut.

Där föreslås att:

- En **förvaltningsövergripande stadsodlingsgrupp** tillsätts med representanter från Fastighetskontoret, Serviceförvaltningen, Gatukontoret, Miljöförvaltningen och Stadsbyggnadskontoret. Gruppen träffas minst 4 gånger per år.
- Gruppen ges i uppdrag att utreda förutsättningarna för stadsodling och vad det ställer för krav på organisation och finansiering

En förvaltningsövergripande stadsodlingsgrupp har bildats. Gruppen har träffats 7 gånger under 2015/16 och har under dessa möten belyst och diskuterat pågående stadsodling i Malmö och vilka beröringspunkter olika förvaltningar har till stadsodling.

En utredning om förutsättningar har gjorts på följande områden:

1. anlägga stadsdelsträdgårdar
2. anställa koordinatörer
3. upprätta lista över och områden där det pågår odlingsaktiviteter idag samt områden för eventuellt framtida odling
4. långsiktig hållbarhet för pågående odlingsprojekt och framtida odlingsområden

I detta dokument presenteras kortfattat vad stadsodling är för något, vilka stadsodlingsaktiviteter som pågår i Malmö idag samt en vision med mål och strategier för hur Malmö stad kan utveckla befintliga stadsodlingsplatser och framtida stadsodlingsplatser i Malmö.

2. Varför stadsodling?

Stadsodlingen tar sig många uttryck. Det är svårdefinierbart. I studier har det konstaterats att det inte finns en modell utan fler. Den gemensamma nämnaren för all form av stadsodling är odling – man planterar, vårdar och skördar.

Det *direkta utbytet* av odling är bär, frukter och grönsaker, det *indirekta utbytet* är långt mycket större som till exempel: rekreation, social gemenskap, bättre livskvalitet och ett effektivt sätt att producera en rad ekosystemtjänster. Generellt kan man med eftertryck säga att stadsodling kan i rätt sammanhang vara en betydligt effektivare markanvändning som kan bidra till mer samhällsnytta än den generella och standardiserade parkskötseln som bedrivs idag.

Stadsodling en modell för verksamhetsutveckling

I *ÖP 2012* men även i rapporten från *Kommissionen för ett socialt hållbart Malmö* påtalas att för att nå en mer hållbar framtid i Malmö krävs ”förändrade processer genom att skapa kunskapsallianser och demokratiserad styrning”. Det innebär bland annat att; ”skala upp arbetet med brukarinflytande och utveckla former för samverkan med civilsamhället kring social hållbarhet”.

Stadsodling kan jämföras med engagemang i idrottsförening, matlag, studiecirklar, intresseföreningar av olika slag. Sådant har traditionellt utgjort byggstenar i samhällsbygget, skapat samband och sammanhang i kvarter och bostadsområden. Det bidraget finns per automatik också i stadsodling, och bidrar därmed till långsiktig social investering.

Det finns en rad utredningar och forskningsprojekt som på ett mycket övertygande sätt klagör att stadsodling konkret kan bidra till en långsiktig miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling. Även erfarenheter och utvärderingar av stadsodlingsprojekt i Malmö stad vittnar om att stadsodling är en företeelse som är värd att tas på allvar.

Projektet *Levande Malmö* är ett projekt som nyligen avrapporterats och är en fortsättning på Malmökommissionens arbete med fokus på genomförande. Där konstateras att för att skapa den täta och gröna – mer hälsosamma och socialt hållbara staden, som Översiktsplanen talar om krävs nya angreppssätt och arbetsmetoder. Där har Levande Malmö identifierat följande faktorer för att nå resultat:

- Prestigelös samverkan
- Agera territoriellt och tvärs organisationen

- Genomföra långsiktiga och permanenta satsningar
- Skapa bättre sammanhang mellan budgetar och upprätta mer gemensamma ekonomier
- Bygga kunskapsallianser
- Tydliga och genomförbara framtidsbilder med gemensamma skarpa mål

Stadsodling är en form av markanvändning och verksamhet som ställer krav på samverkan. Som bättre förmår att mobilisera och ta vara på det engagemang som finns för utemiljön nära boendet. Det är en form av skötsel där möjligheten till en långsiktig miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling tillvaratas och som på ett konkret sätt leder till att vi får en grönare stad.

Vad är en Stadsdelsträdgård?

Begreppet stadsdelsträdgård är hämtad ur en avhandling på SLU: Larsson, Marie (2009). Stadsdelsträdgård – plats för gemenskap och kreativa processer, Acta Universitatis agriculturae Sueciae, 2009:40. Här citeras några av de egenskaper som kännetecknar en stadsdelsträdgård.

”Stadsdelsträdgården är en plats där människor möts, träffas och gemensamt brukar marken. Brukarna utvecklar en social gemenskap kopplad till platsen. Den kan jämföras med allmänningar och andra gemensamt brukade platser, som var vanliga för några generationer sedan. I stadsdelsträdgården är brukarna självorganiserade i förhållande till myndighet och kommun, dvs. initiativet och engagemanget kommer underifrån. Karakteristiskt för stadsdelsträdgården är att det finns en samverkan mellan de självorganiserade och kommunen.”

Varför behövs koordinatörer?

Erfarenheter från Slottsträdgården, Folkets Park, Terrasserna och Enskifteshagen visar att om stadsodling ska fungera måste det avsättas resurser framförallt till koordinatörer som har kompetens och fackkunskap, som kan fungera som arbetsledare och samordna aktiviteter som gemensamhetsodling, odlingspedagogik, arbetsrehabilitering och drop-in-odling. En koordinatör fungerar som en kontaktperson för de föreningar och privatpersoner som är aktiva i området och länken in i organisationen för stadsodling i Malmö stad.

Vilka ytor finns?

En inventering av ytor har gjorts tillsammans med SBK och arbetsgruppen har kartlagt platser där det bäst lämpar sig för permanent odling respektive tillfällig odling. Idag odlas det på många olika ytor framför allt på kvartersmark. Det vi i första hand har inriktat oss på är att se vilka förutsättningar som finns och vilka krav som krävs för att kunna erbjuda

Malmöborna möjligheter att odla i stadens offentliga parker – det som i plansammanhang går under benämningen allmän platsmark. I de större parkerna, som går under benämningen grannskapsparker och stadselparker, bör det gå att anlägga och avsätta ytor för trädgårdsodling.

Vad är långsiktig hållbarhet?

Malmö stads sätt att sköta allmän plats idag bygger på stordrift och hög mekaniseringsgrad. Stadsodling är nästan raka motsatsen. Stadsodling kommer inte helt att ersätta dagens skötsel, men det finns mycket som talar för en annan form av skötsel som är mer lokalt förankrad - mer "hantverksmässig" och arbetskraftsintensiv. Stadsodling är en form av skötsel som bättre förmår att mobilisera och ta vara på det engagemang som finns för utemiljön i sin närmiljö. Det är en form av skötsel där möjligheten till en långsiktig miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling tillvaratas och som på ett konkret sätt leder till att vi får en mer hållbar stad.

3. Nuläge

Det pågår ett antal stadsodlingar runt om i staden. De stadsodlingar som i är igång i Malmö idag ser olika ut vad gäller ytor, innehåll, aktiviteter, organisation och finansiering. I dagsläget rör det sig om 11 platser/odlingsprojekt där Gatukontoret är med i någon form. 7 av dessa är redan eller skulle kunna utvecklas till stadsdelsträdgårdar med bra geografisk spridning inom staden. Genom att tillgängliggöra dessa platser i parkerna kan vi erbjuda Malmöborna möjlighet till odling.

Slottsträdgården

Slottsträdgården är ett mycket gott exempel på hur verksamheten kan växa och drivas. I dag finns två heltidsanställda trädgårdsmästare och varje år tar man emot en mängd trädgårdsstuderande, volontärer, rehab-arbetare och skolklasser. En förening ansvarar och driver närboendeodlingen. Här finns en väl fungerande trädgård, ett av stadens bästa caféer men saknar i övrigt permanenta aktiviteter som en enkel scen, sportaktivitet. Malmö Garden Show är en del av aktiveringen i anslutning till och i trädgården.

Terrasserna

Terrasserna i Lindängelund har alla förutsättningar att utöka både innehåll och mer odling. Terrasserna öppnade för aktiviteter 2014 och under 2016 har en odlingskoordinator anställts på heltid. Nyckelorden för Terrasserna är: odling, hållbarhet, estetik, delaktighet och mångfald. Området är öppet för alla – både enskilda, föreningar och kommunala verksamheter. Här finns en allmänning med cirka 40 indelade odlingslotter där redskap finns tillgängliga. Skolor och förskolor har möjlighet att få egna odlingslotter och pedagogiska odlingskoncept med träffar har genomförts med skol- och förskoleklasser. Här finns en bärande park och även en skogsträdgård, Mullbärsbacken, initierad och uppbyggd av ett nätverk av permakulturer med samma namn som platsen. Här finns också bin som har använts i den pedagogiska undervisningen.

Folkets Park

En ny stadsodling har under våren 2016 byggts upp i Folkets Park, Odlar i Parken – Folkets Odling. En del av budgeten 2016 har avsatts för att stödja en förening som fungerar som koordinator för odlingsverksamheten fram till hösten 2016. Här finns också en Bygglekplats och föreningen Bisam som håller i pedagogisk verksamhet om bin.

Enskifteshagen

Enskifteshagen är en väl fungerande stadsodling som drivs av Odlingarnätverket Seved och har stor potential att utvecklas till en attraktiv stadsdelspark. Genom att låta föreningen ta över Stadsfastigheters lokal på

Annelundsgatan kan man utöka med ett café och använda lokalen till öppna aktiviteter som t.ex. biodling och plantskola med försäljning året runt. Önskemål finns att knyta samman odlingsområdet så att det ligger i anknötning till lokalen. Här har Gatukontoret, Förvaltaavdelningen beviljat stöd för en koordinator under 2016.

Beijers Park

Beijers Park har redan många av komponenterna för en stadsdelsträdgård med många aktiva föreningar. Genom ett medborgarförslag finns önskemål och planer på att anlägga en stadsodling i Beijerspark i anslutning till caféet och utegymmet.

Hyllie

I Hyllie har en ny odling startats i den nyanlagda parken. Ett samarbete mellan Fastighetskontoret, Gatukontoret och Stadsbruk, där odlare bl.a. kan odla kommersiellt, liknande odlingen på Botildenborg.

Ögårdsparken

Ögårdsparken kan på sikt också utvecklas till en stadsdelsträdgård. Här jobbar Stadsbruk tillsammans med flera aktörer med ett projekt för att utveckla parken till en grön mötesplats med fokus på hälsa, integration och pedagogik.

Gatukontoret är också med i andra projekt där odling och pedagogisk verksamhet sker exempel:

Gullängen bygglek

Här har Gatukontoret tecknat en avsiktsförklaring som innebär att staden bidrar med bl.a. en redskapscontainer, transport av denna, skyltar samt står för visst underhåll. Förening har ansökningar hos Allmänna arvsfonden och Region Skåne och hoppas på att kunna starta upp under våren 2017. Under sommaren 2016 testas konceptet i Folkets park.

Augustenborgs torg

Förvaltaavdelningen har tecknat avtal och upplåtit mark till ett nätverk som sköter om planteringarna på torget fram till april 2017.

Stora Lekan

Förvaltaavdelningen har tecknat avtal och upplåtit mark till ett byalag på Sofielund som sköter om planteringarna fram till april 2017. Trädgården används flitigt av förskolorna i området.

4. Vision, syfte och mål

Vision

I Malmö är det lika självklart att odla i parker som att promenera.

Malmös framtida Stadsdelsträdgårdar är en del av en allmän park (stadsdelspark eller grannskapspark) som är öppen för alla – en plats som innehåller förutom en trädgård med gemensamhetsodlingar, pedagogisk verksamhet, kommersiellt odlande och/eller arbetsträning, även en byggnad med café/servering, möjlighet att delta i sportaktivitet som boule, basket, utegym, yoga, schack, skate eller liknande, en natur- eller temalekplats, biodling, en enkel scen med möjlighet för musik-och teaterframträdanden och grillplatser.

Trädgårdsföreningen i Linköpingsstadspark är ett bra exempel på en väl fungerande trädgård där föreningar, privata aktörer och kommunen samarbetar kring innehåll och skötsel.

Syfte

- Att stimulera och stödja odlingsinitiativ och odlingsaktiviteter genom att tillhandahålla odlingsytor och odlingsaktiviteter till Malmöborna.

Mål

- att ge alla Malmöbor en möjlighet att odla på allmän platsmark.
- att införa stadsodling som ett sätt att använda och sköta allmän platsmark i Malmö stad.
- att långsiktigt säkerställa ytor i Malmö där allmänheten ges möjlighet att odla.

Effektmål

- Fler som odlar och ökat medborgarinflytande
- Större antal odlade ytor i staden

Leveransmål

- Etablering av stadsdelsträdgårdar, anställning av odlingskoordinatorer, tydligare organisation och finansiering för stadsodling.

5. Strategi

Anlägg stadsdelsträdgårdar

Strategin avgränsas till att ta fram förslag på hur stadsodling kan hanteras på *allmän plats*. Andra odlingsformer/platser som odlingslotter, koloniområden och odling på kvartersmark (ex Seved) ingår inte i denna utredning och strategi.

Genom att satsa på att bygga upp ett antal stadsdelsträdgårdar där staden erbjuder möjlighet för medborgarna att odla och själva sätta innehåll skapar vi levande och attraktiva platser.

Många likheter finns hur Skate Malmö arbetar med att tillgängliggöra skatebordåkandet runt om på avsedda platser i staden och samarbetet med Bryggeriet på Stapelbädden.

Det är högsta prioritet att säkerställa i första hand de stadsodlingar som är igång och inte starta upp fler odlingar på allmän platsmark förrän det finns stabilitet och en plan för dessa. Genom att utveckla och ekonomiskt stötta dessa stadsodlingar och platser kan vi fokusera på och ta ett gemensamt grepp för varje enskild plats. Och vi är redan på god väg.

De 7 första platserna som omnämns under kap. 3 Nuläge, är de som man bör prioriteras resursmässigt. Tre av dem ingår i enheten Besöksanläggningar (Slottsträdgården, Folkets Park, Terrasserna) Det som utmärker just dessa är att det bland annat finns fast anställd personal på plats året om samt att det finns ett starkt samarbete med aktiva föreningar på området. De andra fyra skulle kunna utvecklas och fungera på samma sätt.

Resurser till koordinatörer

Det måste finnas resurser till koordinatörer för dessa platser. Det är en viktig förutsättning för att kunna utveckla och få långsiktig hållbarhet i de odlingar som är igång. Koordinatörer kan tillgodoses på två sätt: (1) Anställning på Gatukontoret och/eller (2) Gatukontoret köper tjänsten av en förening eller företag.

Utbildning och kunskap om odling för Malmös pedagoger är en förutsättning för att i framtiden kunna samordna och utöka den pedagogiska verksamhet som idag redan sker på alla stadsodlingarna. Idag söker de aktiva föreningarna bidrag från olika instanser som Vinnova, Allmänna Arvsfonden, Region Skåne m.fl. för att kunna ha pedagoger på plats i våra stadsodlingar. Detta är ekonomiskt ohållbart för föreningarna som får svårt att planera, genomföra och helt enkelt överleva år till år.

Genom samarbete med Grundskoleförvaltningen och Kulturförvaltningen kan vi via koordinatörer erbjuda utbildning i stadsodling för pedagogerna som sen kan boka upp tider för ett odlingsprogram under terminerna för klasserna.

En trädgård kräver året-om skötsel och en koordinator kan också planera öppna odlingsrelaterade aktiviteter för allmänheten under hela året.

Identifiera platser

Andelen odlad mark i Malmö stad är liten men andelen odlingsbar mark är betydande. Vidgas begreppet odling så är alla ytor i staden, som inte är byggnader, kommunikationsstråk, och hårdjorda ytor, möjliga att odla. Det vill säga i princip är all grön utemiljö odlingsbar. Stadsodling i dess ”nya” tappning kan öppna för en bredare principiell diskussion om metoder att förvalta mark i staden som är mer hållbar.

Stadsodling är en strategiskt viktig fråga för de förvaltningar i Malmö stad som förvaltar mark. Det är viktigt att utarbeta en plan på hur framtidens förvaltande och skötsel kan anpassas och harmoniera med de behov och de drivkrafter som utmärker stadsodlingsaktiviteter och initiativ idag.

En medveten satsning på stadsodling kan bli en av de mer konkreta strategierna i ambitionen **att skapa en hållbar stad som är både tät och grön.**

Avsätt resurser

Malmö stad – och dess berörda förvaltningar – behöver se över sitt gemensamma bemötande av denna kraft och detta intresse. Förvaltningarna representerar dels olika uppdrag, dels olika kompetenser men har samtidigt ett gemensamt mål att ge malmöborna bra service. Den samlade kunskapen kan nå långt i detta under förutsättning att ett sådant gränsöverskridande arbete får politiskt stöd och gehör inom staden.

Det finns flera modeller hur en stadsodling kan se ut, ingen är den andra lik. De måste kunna utvecklas organiskt efter de drivande föreningarnas egen förmåga. En tanke är att Gatukontoret kan stötta verksamheter genom att ge bidrag för t.ex. redskapscontainrar, vattendragning, jord och transport. På så sätt kan Gatukontoret hjälpa till med att ge stabilitet i verksamheterna och sen ge utrymme för att stegvis och på sikt ge möjlighet för att utveckla några stadsodlingar till.

Utveckla kontakt med allmänheten

En viktig fråga är hur vi framöver bemöter förfrågan om önskan om odling från allmänheten. Informationen om stadsodling på malmo.se behöver

uppdateras och göras om omgående. Aktuella kontakter på de förvaltningar som ansvarar för odlingsprojekt måste lämnas till Kundcenter.

En annan viktig väg till kontakt för de som är intresserade av stadsodling i Malmö är plattformen stadsodling.se ett nätverk som träffas regelbundet och består av stadsodlare, stadsodlingsintresserade, projekt och föreningar med koppling till stadsodling, folkbildning (som Studieförbundet och Glokala Folkhögskolan) samt berörda tjänstemän inom kommun. Här hittar man information om olika odlingsprojekt som finns i Malmö och resten av Sverige och har ett forum med en odlingskalender för olika arrangemang med koppling till odling som Stadens Skafferier, Bondens egen marknad, trädgårds- och matfestivaler.

Plattformen är väl etablerad och har administrerats ideellt av Glokala Folkhögskolan sedan detta projekt startades 2011. De är i stort behov av ett mindre ekonomiskt stöd för att kunna driva vidare sidan och hålla den vid liv med aktuell information.

6. Organisation

Gatukontoret är en central aktör för odlingsytor och odlingsaktiviteter på allmän platsmark och ska ha ansvaret för de resurser som kommer att behövas för att arbeta med stadsodling på allmän plats. Men för att stadsodling ska kunna utvecklas krävs samsyn och samarbete med andra förvaltningar.

Alla förvaltningar som förvaltar mark och har aktiviteter i stadens uterum oavsett om det är på kvartersmark eller allmän platsmark måste samarbeta. Det krävs en gemensam syn och vilja att utveckla stadsodling som en del av den skötsel och förvaltning som bedrivs idag.

Därför kommer arbetsgruppen utökas med representanter från Grundskoleförvaltningen, Kulturförvaltningen och Fritidsförvaltningen.

Projektledare

Petra Elmquist, Gatukontoret, Enheten Besöksanläggningar

Förvaltningsövergripande arbetsgrupp

NN, Gatukontoret, Förvaltaavdelningen

NN, Gatukontoret, Planeraavdelningen

NN, Miljöförvaltningen

NN, Fastighetskontoret

NN, Serviceförvaltningen

NN, Stadsbyggnadskontoret

NN, Grundskoleförvaltningen

NN, Kulturförvaltningen

NN, Fritidsförvaltningen

Referensgrupp

Tjänstemän inom stadens stadsdelsområden och verksamma föreningar som är väl förankrade i respektive område.

Nätverk

Representanter från arbetsgruppen ingår också i nätverket **Urban Odling i Skånska kommuner** och **Stadsodlingsnätverket Malmö**.

Kontakter med universitet och högskolor

Kunskapsutbyte med forskare från närliggande universitet och högskolor är en viktig inspirations- och kunskapskälla. Listan över intressanta publikationer om stadsodling är lång. Se urval av referenser under punkt **11 Referenser**.

7. Finansiering

För att kunna genomföra föreslagen vision krävs att Gatukontoret tar ett samlat ansvar för utveckling av stadsodlingen. För att vi ska kunna genomföra föreslagen strategi behövs det avsättas ca 500 000 kr årligen för de kommande åren som ställs till förfogande för ansvarig samordnare på Gatukontoret.

Dessa medel skall användas till att säkerställa att de platser som är aktiva kan utvecklas vidare. Detta innefattar medel till koordinering av verksamheter samt resurser i form av redskap, containrar, vatten, material, skyltar, marknadsföring mm.

8. Tidplan

För att de pågående projekten och den pedagogiska delen ska kunna fortgå bör denna strategi sjösättas senast vid årsskiftet 2016/17.

Startdatum: augusti 2016

Slutdatum: december 2016 – beslut om godkännande i TN

Man kan dela upp genomförandet av startegin i tre delar:

Del 1 – säkra de stadsodlingar (4 st.) som är igång nu och i mest akut behov.

Del 2 – Utveckla de pågående projekten (3 st.) och gör en 3 årsplan för dessa.

Del 3 – Titta på nya möjligheter för fler platser som lämpar sig för stadsodling och göra en 3-5 års plan.

9. Beslut

Godkännande av strategin från TN.

10. Risker

- Svårigheter med mandat och resurser
- Tidplanen håller inte
- Omorganisation i staden

11. Referenser

Delshammar, T. (2005). *Kommunal parkverksamhet med brukarmedverkan*. Doctoral thesis. Swedish University of Agricultural Sciences. 2005:118. Uppsala. Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap. Institutionen för landskaps- och trädgårdsteknik. Alnarp.

Delshammar, T., Averdahl, R., Berglund, U. (2014). *Utvärdering av projekt Planteringar utan gränser i Helsingborg*. Rapportserie. Sveriges lantbruksuniversitet. Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap. Rapport 2014:27. ISBN 978-91-87117-88-6. Alnarp 2014.

Karlsson, E. (2011). *Stadsodling, en metod för ökad social hållbarhet*. Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi, SGEK:01. Lunds Universitet 2011.

Larsson, M. (2009). *Stadsdelsträdgård - Plats för gemenskap och kreativa processer*. Doctoral Thesis. Faculty of Landscape Planning, Horticulture and Agricultural Science. Department of Landscape Architecture. Swedish University of Agricultural Sciences. Alnarp.

Lindholm, A. (2013). *Stadsodling i Stadsplaneringen – och dess bidrag till ökad samhällelig hållbarhet*. (Examensarbete inom regional planering. Avancerad nivå.) Institutionen för Samhällsplanering och miljö. Avdelningen för Urbana och regionala studier. Kungliga Tekniska högskolan. Stockholm 2013.

Projektgrupp (Larsson, A., Björk, F., Edvik, A., Delshammar, T., Andersson, E., Wettermark, L.) och Styrgrupp (Opasiak, C., Göransson, S., Andersson, G., Lisberg-Jensen, E., Persson, B.) Odling Över Gränser. Ansvarig: Larsson, A. (2014). *Odling Över Gränser*. Stadsområdesförvaltning Norr. Avdelning för områdesutveckling. Malmö Stad.

Ramsauer, N. (2015). *Stadsodling - ur ett kommunalt perspektiv*. Självständigt arbete i hållbar stadsutveckling. SLU, Sveriges lantbruksuniversitet. Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap. Alnarp 2015.

Alwall, J., Fingalsson, R., Listerborn, C. *Levande Malmö – en följeforskningsrapport*, Malmö högskola, april 2016.

SamarbetsCentrum – rapport om ett projekt och visioner för framtiden, Folkbildningsföreningen/Glokala folkhögskolan, 2008.

Göransson, S., Lieberg, L., Olsson, T., *Ungdomar utvecklar det offentliga rummet exemplet Stapelbäddsparken*, SLU/Movium, Rapport 1:2006.

Bohman, H., Jingryd, O., *BID Sofielund, Fastighetsägarens roll i områdesutveckling*, Malmö högskola, Inst f urbana studier, 2015.

Fritids- och naturvårdsnämnden. Uppsala kommun (2006). *2006-2009 Naturvårdsprogram för Uppsala Kommun*. Uppsala Kommunfullmäktige. 2006-03-27 § 71 Gatu- och samhällsmiljönämnden. Uppsala kommun (2014). *Uppdragsplan 2014-2017. Gatu- och samhällsmiljönämnden*. 2013-09-03.

Gatukontoret. Malmö Stad. (2014). *Stadsodling – Program för odling på allmän plats i Malmö Stad*. Gatukontoret 2014-04-01.

Glader, E. (2011). *Riktlinje för Stadsnära odling på allmän platsmark och naturmark*. Göteborgs Stad, park- och naturförvaltningen.

Kommissionen för ett socialt hållbart Malmö, www.malmo.se/kommission, Mars 2013
Översiktsplan för Malmö – planstrategi, www.malmo.se/op, Maj 2014

Levande Malmö – en del av Malmös nya berättelse, Stadsbyggnadskontoret Malmö stad, Dnr SBN-2014-321, Juli 2016

Miljöförvaltningen, Malmö stad, *En modell för fysisk stadsförnyelse i samverkan*, 2013.

Gatukontoret, *Dialogstrategi*, Juni 2016.